

100307

Opplysningsvesenetsvesen 27/9 1951 27/3-91

Willoch: Galt om dødsstraff

OLAV TRYGGE STORVIK

Det er blitt fremstilt som om tidligere regjeringer uten forbehold har gått inn for å godkjenne avtalen om å avskaffe dødsstraff. Det er ikke riktig, sier tidligere statsminister Kåre Willoch.

Lederen av forsvarskommissjonen legger ikke skjul på at han er sterkt engasjert i debatten om Norge bør ratifisere konvensjonen som opphever dødsstraff i krig, selv for de alvorligste forbrytelser. Han mener likevel ikke at forsvarskommissjonen har spesielle forutsetninger for å bidra til debatten.

Men personlig er den tidligere statsminister sterk motstander av at Regjeringen ikke reserverer seg og går inn for å beholde dødsstraff når det gjelder personer som begår krigsforbrytelser, masse-torturister og forrædere.

— Jeg må også tilstå at jeg er noe frustrert over at det i mediene er fremstilt som om tidligere regjeringer uten forbehold har gått inn for å ratifisere konvensjonen om avskaffelse av dødsstraff. Det er ikke riktig, og i alle fall ville det være meningsløst å la det være avgjørende for standpunktet nå, sier Willoch.

— Var saken til behandling i Deres regjeringstid?

— Det kan jeg ikke svare på uten nærmere undersøkelser. Men det jeg kan si, er at jeg aldri har forestilt meg at en slik konvensjon skulle godkjennes uten at det ble tatt forbehold for krigsforbrytelser.

Willoch mener det burde være tankevekkende for den norske dødsstraff-debatten hva som idag kan leses om groteske eksempler på iraksk tortur. Han ser ikke helt logikken i at enkelte deltagere i

debatten aksepterer at det er høyverdig av norske soldater å drepe fiender i forsvaret av landet, men samtidig fremstiller det som om de legger like stor vekt på menneskeliv i krig som under fredsforhold.

— Jeg må også si at jeg har stor forståelse for at en person som Adolf Eichmann ble henrettet. Jeg har vanskelig for å se at det var en umoralsk handling. Jeg er slett ikke sikker på om man ville ha styrket respekten for menneskeliv ved ikke å henrette ham, sier Willoch.

Historien skremmer

Han er også opptatt av Norges nære historie og mener at myndighetene bør la erfaringene fra 2. verdenskrig veie tyngre i vurderingene av dødsstraff-spørsmålet enn det som hittil har kommet frem.

— Sporene fra vår historie skremmer endel. Da tenker jeg ikke bare på torturister av

Henry Rinnans støpning. Det som opptar meg er særlig det forhold at den norske regjeringen under oppholdet i London under siste verdenskrig fant det nødvendig å bryte Grunnlovens bestemmelser for å få effektive straffeforføyninger mot landssvik. Etter min oppfatning viser det at man skal være forsiktig med å etablere en rettstilstand som senere norske myndigheter blir tvunget til å bryte, sier Willoch.

Han mener at forbud mot dødsstraff for krigsforbrytelser vil føre til at folk griper loven i egne hender og gjennomfører likvideringer. På den måten risikerer man at det ikke blir færre, men kanskje flere dødsfeller enn dersom det er adgang til å legge dødsstraff for alvorlige forbrytelser.

Efter Willochs syn har debatten hittil vært svært virkelighetsfjern på dette punkt.

Nei til dødsstraff

Av Jan Egeland, personlig rådgiver, Utenriksdepartementet

Efter ti års grundig behandling i FNs organer foreligger endelig protokollen om avskaffelse av dødsstraff for ratifikasjon i Stortinget.

På enkelte hold ønsker man at Norge ikke skal slutte seg til den tekst dette landet, under skiftende regjeringer, har vært en pådriver for å få FN-enighet om. Et hovedargument skal være at vi ikke kan be våre egne unge risikere livet for landet, «mens forrædere får slippe fri».

Jeg tror aldri dødsstraff vil virke motiverende for soldatene i styrkene i noe demokra-

tisk land. Krigens erfaringer med standrett og henrettelse av tusener av egne og motstandernes soldater fikk de demokratiske Vest-Tyskland til å ta initiativet til FN-protokollen.

Mange regimer benytter den dag idag dødsstraffen aktivt for å sikre disiplin og holde på makten. Dette har snarere svekket enn styrket kampmoralen.

Norsk ratifikasjon på linje med andre demokratiske vestlige lands, vil styrke det internasjonale arbeidet mot dødsstraffen i alle de land hvor uskyldige nå blir henrettet.